



DOKSAY

Çok Nemli İklim Sahip Doğu Karadeniz Bölgesinde
Entegre Doğal Kaynak Yönetimi

Integrated Natural Resource Management in Very Humid
Climatic Regions of Eastern Black Sea Coastal Region in Türkiye

2025 FAALİYET RAPORU



İÇİNDEKİLER

Proje Hakkında

Giriş

Entegre Doğal Kaynak Yönetimi

Sürdürülebilir Arazi Yönetimi

Sürdürülebilir Çay Tarımı

Sürdürülebilir Orman Yönetimi

Bilgi Yönetimi ve Yaygınlaştırma

İzleme ve Değerlendirme

Yayınlar

Bütçe



DOKSAY

Çok Nemli İklim Sahibi Doğu Karadeniz Bölgesinde
Entegre Doğal Kaynak Yönetimi

Integrated Natural Resource Management in Very Humid
Climatic Regions of Eastern Black Sea Coastal Region in Türkiye

PROJE HAKKINDA

DOKSAY Projesi, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde sürdürülebilir arazi ve doğal kaynak yönetimini amaçlayan bir projedir. Arazi tahribatının önlenmesi, iklim değişikliği ile uyumlu arazi kullanım yöntemlerinin geliştirilmesi ve yerel kalkınmanın güçlendirilmesi, projenin öncelikli hedefleridir.

Geleneksel bilgi birikimini yenilikçi uygulamalarla harmanlayan DOKSAY projesi; çevresel sürdürülebilirlik, kırsal kalkınma ve iklim değişikliğiyle mücadele alanlarında önemli bir rol oynamaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde iklim değişikliğine bağlı olarak gittikçe artan doğal afetlerin ve bu afetlerin ekolojik, ekonomik ve sosyal etkilerinin azaltılması için sürdürülebilir arazi kullanım uygulamalarının yaygınlaştırılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda, proje dört ana bileşenden oluşmaktadır;

- Entegre Doğal Kaynak Yönetim Planlaması
- Sürdürülebilir Arazi Yönetimi Uygulamaları
- Bilgi Yönetimi ve Yaygınlaştırma
- İzleme ve Değerlendirme

Projenin pilot uygulamaları Rize'nin Salarha Beldesi'ndeki Kireçhane Mikro Havzası'nda gerçekleştirilecektir. Bu uygulamalar sürdürülebilir arazi yönetimi, doğa temelli çözümler, ekosistem hizmetleri gibi kavramlar çerçevesinde yörede yaşayanlar ve uzmanlarla birlikte katılımcı bir şekilde geliştirilecektir.

DOKSAY Projesi, Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) ve Türkiye'nin bu kapsamda belirlediği Arazi Tahribatının Dengelenmesi (ATD) hedefleri, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar), Paris Anlaşması ve Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik azaltım ve uyum stratejileriyle ilgili hedeflerine doğrudan katkı sağlamaktadır.

Proje, 2024–2027 yılları arasında 36 aylık bir dönemi kapsamaktadır. Uygulama hazırlıklarının tamamlanmasının ardından, 15 Nisan 2025 tarihinde Rize'de düzenlenen Başlangıç Çalıştayı ile birlikte uygulama süreci başlatılmıştır.

DOKSAY Projesi'nin Gelecek Vizyonu

- Arazi örtüsü, arazi verimliliği ve toprak organik karbonun iyileştirilmesi
- Ekosistemlerin işlevselliğinin ve direncinin artırılması
- Toplumun geçim kaynaklarının dayanıklılığının güçlendirilmesi
- Tarım ve orman kaynakları üretim sistemlerinin geliştirilmesi
- Gıda güvenliğinin güçlendirilmesi

GİRİŞ

DOKSAY Projesi kapsamında 2025 yılında, Kireçhane Mikro Havzası'nda, arazi tahribatına neden olan etkenlerin belirlenmesi, bölgenin biyolojik çeşitliliği ve geleneksel arazi kullanım yöntemlerinin ortaya konulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarla edinilen bilgiler doğrultusunda, ekolojik, ekonomik ve sosyal bulguları da göz önünde bulundurarak arazi tahribatının dengelenmesine yönelik yeni öneriler geliştirilmiştir.

Çay bahçeleri ve orman alanlarında sürdürülebilir arazi yönetimi uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla; kamu kurumları, üniversiteler, özel sektör, çay üreticileri ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle temel nitelikte ilk adımlar atılmıştır. Çalışmalar, katılımcılığı ve toplumsal kapsayıcılığı esas alan bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir.



Mikro Havza: Bir akarsu tarafından bölünmüş, kendine has doğal kaynakları barındıran, etrafı dağ ve tepelerle çevrili, içerisinde çeşitli sayıda ve büyüklükte yerleşim yerlerinin bulunduğu ve geleneksel tarım faaliyetlerinin yapıldığı alanlardır.

ENTEGRE DOĞAL KAYNAK YÖNETİMİ



Biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemlerin sağladığı faydaların korunması ve tüm sektörlerde dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda, kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi, kurumsal kapasitelerin artırılması ve etkili strateji ile uygulama araçlarının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunlar, sürdürülebilir planlamanın temelini oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, DOKSAY Projesi'nin pilot uygulama alanı olan 430 hektarlık Kireçhane Mikro Havzası için Entegre Doğal Kaynak Yönetim Planı hazırlık süreci, bütüncül ve çok paydaşlı bir yaklaşımla başlatılmıştır.



Entegre Doğal Kaynak Yönetimi (EDKY): Tek bir tanımı bulunmamakla birlikte, doğal kaynakların (toprak, su, hava, biyolojik çeşitlilik vb.) sürdürülebilir, verimli, dengeli ve çok paydaşlı bir yaklaşımla, havza bazında yönetilmesi ve kullanılmasına yönelik bütüncül bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, kaynak kullanımının ekolojik, sosyal, ekonomik ve politik yönlerini dikkate alan bir süreçtir.

Proje kapsamında; arazi, su, tarım, ormancılık ve biyolojik çeşitlilik alanlarında faaliyet gösteren tüm ilgili paydaşların katılımını sağlayacak bir Yerel Çalışma Grubu'nun kurulması hedeflenmiştir. Bu yapı, başta Entegre Doğal Kaynak Yönetim Planı olmak üzere ortak planlama, karar alma ve uygulama süreçlerinin etkin bir şekilde koordine edilmesini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Rize Valiliği başkanlığında kurulması öngörülen Yerel Çalışma Grubu'na yönelik hazırlık çalışmaları, ilgili kamu kurumları ve diğer paydaşların görüş ve önerileri alınarak yürütülmüştür. Bu yaklaşım, proje kapsamında çok paydaşlı yönetim anlayışının güçlendirilmesi ve sürdürülebilir uygulamaların kurumsal düzeyde desteklenmesi açısından önem taşımaktadır.



Doğu Karadeniz Bölgesinde şiddetli arazi bozulumu ve bunun sonucunda ortaya çıkan olumsuz sosyal ve ekonomik etkileri azaltmak için bütüncül bir arazi yönetim modelinin oluşturulmasına yönelik ilk adımlar atılmıştır. Bu kapsamda, öncelikle kapsamlı bir kaynak taraması yapılmış, ardından bölgede faaliyet gösteren ilgili kurumlardan mevcut veriler derlenmiştir. Ayrıca, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele (ÇEM) Genel Müdürlüğü tarafından 2015 yılında hazırlanan **Taşlıdere Heyelan Envanteri**, sahadan toplanan veriler kullanılarak güncellenmiştir.



Arazi Bozulumu: Arazinin, insan faaliyetleri sonucunda biyolojik ve ekonomik üretkenlik kapasitesinin azalması veya kaybedilmesi, bunun doğal süreçler, iklim değişikliği veya biyolojik çeşitlilik kaybı nedeniyle şiddetinin artması arazi bozulumu olarak adlandırılmaktadır (UNCCD, 2013).



Arazi bozulumu ve buna bağlı afet riskleri, yalnızca fiziksel evre üzerinde değil; aynı zamanda bölgenin sosyo-ekonomik yapısı, geçim kaynakları ve bölgedeki yaşam kalitesi üzerinde de doğrudan ve çok boyutlu etkiler yaratmaktadır. Orman, tarım ve mera ekosistemlerinin sunduğu tedarik, düzenleyici, kültürel ve destekleyici ekosistem hizmetleri, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde **Sürdürülebilir Arazi Yönetimi** uygulamalarının temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

Entegre Doğal Kaynak Yönetim Planı'nın hazırlanması ve uygulanmasına zemin oluşturmak amacıyla, ekosistem hizmetlerinin haritalandırılması ve öncelikli alanların belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür.



Ekosistem Hizmetleri: Dünya zerindeki ekosistemlerin insanlara ve diğer canlılara sağladığı ürün ve hizmetlerin tamamına verilen isimdir (DKM, 2020).

SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİ

Sürdürülebilir Arazi Yönetimi (SAY): Toprak kullanımında üretimin artırılması ile doğal çevrenin korunmasını birlikte ele alan; toprak verimliliğinin korunmasını ve ekosistemlerin uzun vadeli sürdürülebilirliğini hedefleyen bütüncül bir yönetim yaklaşımıdır.



Sürdürülebilir Arazi Yönetimi yaklaşımının kurumların plan, programlarına ve çay üreticileri tarafından üretim faaliyetlerine entegre edilmesi, bölgedeki tarıma dayalı geçim kaynaklarının sürekliliğinin sağlanması ve ekosistemlerin dayanıklılığının artırılması açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, alanında uzman kurumlar arasında bilgi paylaşımının desteklenmesi, çay üreticilerine yönelik uygulamalı eğitimlerin düzenlenmesi amacıyla paydaş kurumlarla hazırlık çalışmaları yürütülmüştür.

Rize için sürdürülebilir arazi yönetimin yaklaşımlarının ve ekosistem hizmetlerinin belirlenmesi amacıyla; kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerin katılımıyla *Sürdürülebilir Arazi Yönetimi ve Ekosistem Hizmetleri Haritalama Çalıştayı* düzenlenmiştir.



Sürdürülebilir Çay Tarımı





Proje alanının yaklaşık %90'ını çay bahçeleri oluşturmaktadır. Bu nedenle, entegre planlama sürecinde sürdürülebilir çay tarımının detaylı olarak tanımlanması gereksinim olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda, 2025 yılı itibarıyla, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerden temsilcilerin katılımıyla, sürdürülebilir çay tarımı için çevresel, fiziksel, sosyal ve ekonomik gösterge ve kriterlerin belirlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır.



Sürdürülebilir Orman Yönetimi





Rize ve Güneysu Orman İşletme Şeflikleri için biyoçeşitliliğin orman yönetim planlarına entegrasyonu konusunda öneriler geliştirilmesi için hazırlık çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda; çalışmanın yöntemi ve kapsayacağı alan, uzmanlar ve yetkili kurumların görüşleri alınarak belirlenmiştir. 2026 yılı sonunda tamamlanması planlanan bu çalışma, 55.132 hektarlık alanda bitki, memeli, kuş, kurbağa ve sürüngen gibi tür gruplarına yönelik izleme ve araştırma verilerinin analiz edilmesi ile Orman İşletme Şeflikleri ile yapılacak değerlendirmeler sonucunda ortaya konacaktır.

BİLGİ YÖNETİMİ VE YAYGINLAŞTIRMA

Projenin “İletişim, Bilgi Yönetimi ve Tanıtım Planı” hazırlanıp uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalardan biri de www.doksay.org internet sitesinin hazırlanmasıdır.

Salarha'daki Şehit Nedim Çalık İlköğretim Okulu'nda düzenlenen etkinlikte, yaklaşık 60 çay üreticisine heyelanlar ile çay tarımı arasındaki ilişki anlatılmış ve dünyadan sürdürülebilir çay tarımı uygulamalarına örnekler sunulmuştur.

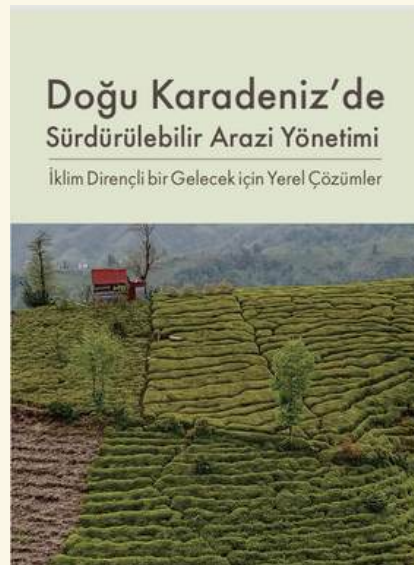
Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, “**Dünya Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Günü**” etkinlikleri kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı ile Rio Sinerji Protokolü'nü imzalamıştır. Tören sırasında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı Sayın Fatma Varank, katılımcılara DOKSAY Projesi hakkında bilgi vermiştir.

Proje alanındaki dokuz ilkokul ve ortaokulda eğitim gören **610 öğrenci** için doğa eğitimi etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Eğitimlerde; ekosistemlerin işleyişi, biyolojik çeşitlilik, doğal kaynakların ve toprağın korunması, iklim değişikliği ve insan-doğa ilişkisi gibi konular, çocukların yaş gruplarına uygun, etkileşimli ve uygulamalı yöntemlerle ele alınmıştır.

Proje ile ilgili haberler, ÇEM Genel Müdürü Prof. Dr. Kasım Yenigün, ÇEM Proje Koordinatörleri Sibel Nihal Tekin ve Kürşat Özcan ile Kireçhane Muhtarı Mustafa Terzi'nin Anadolu Ajansı'na verdiği röportajlar aracılığıyla, ulusal ve yerel basında yayınlanmıştır.



YAYINLAR



İZLEME VE DEĞERLENDİRME



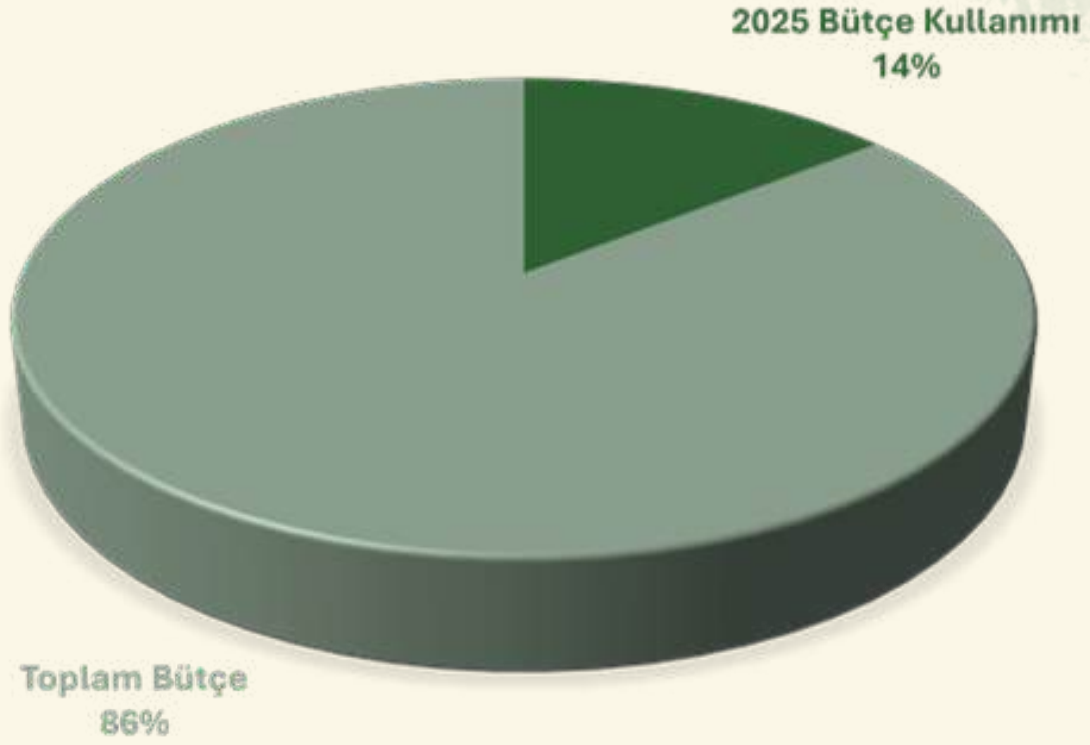
Proje Başlangıç Çalıştayı, 15 Nisan 2025 tarihinde Rize’de düzenlenmiş; etkinliğe merkezi ve yerel kamu kurumları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlar da dahil olmak üzere toplam 24 kurumdan 101 temsilci katılmıştır.

Proje Yönlendirme Komitesi toplantısı, 22 Temmuz’da Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü’nde gerçekleştirilmiştir. ÇEM, UNDP Türkiye, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Dışişleri Bakanlığı’nın yer aldığı Yönlendirme Komitesi, projenin 2025 yılı bütçesi ve faaliyet planını onaylamıştır.

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP Türkiye ve Doğa Koruma Merkezi (DKM) arasında gerçekleştirilen toplantılarla projenin üç aylık dönemler itibarıyla gelişimi değerlendirilmiş ve gelecek dönem planlanmıştır. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar, her üç ayda bir teknik ve finansal olarak raporlandırılmıştır.



BÜTÇE



Küresel Çevre Fonu (GEF) Katkısı: 1.251.370 \$

Eş Finansman Katkısı: 13.401.370 \$

Eş Finansman Katkısı Sunan Kurumlar: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, UNDP Türkiye, Salarha Belediyesi, Doğa Koruma Merkezi



DOKSAY

Çok Nemli İklim Sahip Doğu Karadeniz Bölgesinde
Entegre Doğal Kaynak Yönetimi

Integrated Natural Resource Management in Very Humid
Climatic Regions of Eastern Black Sea Coastal Region in Türkiye

Proje Hakkında Detaylı Bilgi



www.doksay.org

Çok Nemli İklim Sahip Doğu Karadeniz Bölgesinde Entegre Doğal Kaynak Yönetimi (DOKSAY) Projesi, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, ilgili kamu kurumlarının iş birliği ile gerçekleştirilmekte, Küresel Çevre Fonu (GEF) tarafından finanse edilmekte, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin desteği ile Doğa Koruma Merkezi (DKM) tarafından yürütülmektedir.

